

TM-78-09-663-CS-C

Evropský úřad pro bezpečnost potravin ve stručném přehledu

European Food Safety Authority

Largo N. Palli 5/A
43100 Parma
Itálie

Tel: +39 0521 036 111
Fax: +39 0521 036 110
info@efsa.europa.eu
www.efsa.europa.eu

Evropský úřad pro
bezpečnost potravin 2008

“Odhodlání zajistit bezpečnost evropských potravin”

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) hraje klíčovou roli při posuzování rizik v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv v Evropské unii.

V těsné spolupráci s vnitrostátními orgány a po otevřených konzultacích se zúčastněnými stranami poskytuje EFSA nezávislé vědecké poradenství a srozumitelným způsobem sdílí informace o stávajících a nových rizicích.

O úřadu EFSA

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) byl formálně zřízen v lednu 2002 v návaznosti na řadu potravinových krizí koncem 90. let dvacátého století jako nezávislý zdroj odborného poradenství a informací o rizicích spojených s potravinovým řetězcem. Úřad EFSA byl vytvořen jako součást komplexního programu na zlepšení bezpečnosti potravin v EU, zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitelů a obnovení a zachování důvěry v dodávky potravin v EU.*

V evropském systému bezpečnosti potravin se posuzování rizik provádí nezávisle na řízení rizik. Jako posuzovatel rizik poskytuje EFSA vědecká stanoviska a informace, jež slouží jako pevný základ pro tvorbu evropských politik a právních předpisů a pomáhají Evropské komisi, Evropskému parlamentu a členským státům EU přijímat účinná a včasná rozhodnutí v oblasti řízení rizik.

Činnost úřadu EFSA se týká bezpečnosti potravin a krmiv, výživy, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, ochrany rostlin a zdraví rostlin. Nejdůležitější povinností úřadu EFSA je ve všech těchto oblastech poskytovat objektivní, vědecky podložené poradenství a jasné informace založené na nejaktuálnějších vědeckých poznatcích a údajích.

Vědecké poradenství úřadu EFSA je pilířem evropského systému bezpečnosti potravin. Díky tomuto systému patří evropští spotřebitelé mezi nejlépe chráněné a nejlépe informované spotřebitele na světě, co se týče rizik vyplývajících z potravinového řetězce.

Kdo jsme

Úřad EFSA, který má sídlo v Parmě v Itálii, je agenturou financovanou EU. Je řízen **správní radou**, jejíž členové jsou jmenováni, aby jednali ve veřejném zájmu, a nezastupují žádnou vládu, organizaci ani odvětví. Správní rada vypracovává rozpočet úřadu EFSA, schvaluje roční pracovní program a zabezpečuje, aby úřad EFSA pracoval efektivně a aby účinně spolupracoval s partnerskými organizacemi v celé EU i mimo ni. Jmenuje rovněž výkonného ředitele EFSA a členy vědeckého výboru a vědeckých komisí.

Správní rada má patnáct členů. Jeden člen zastupuje Evropskou komisi a dalších čtrnáct členů, včetně předsedy a dvou místopředsedů, je vybíráno na základě odbornosti, znalostí a zkušeností po zveřejnění výzvy k vyjádření zájmu. Kandidáty navrhuje Evropská komise a jsou jmenováni na čtyři roky rozhodnutím Rady ministrů EU po konzultaci s Evropským parlamentem.

Zasedání správní rady se konají nejméně čtyřikrát ročně a jsou přístupná veřejnosti. V zájmu co největší transparentnosti lze vše sledovat živě nebo na požádání na internetových stránkách EFSA.

Prvním zástupcem EFSA je **EFSA:s verkställande direktör**. Tento post v současné době zastává Catherine Geslain-Lanéelleová (jmenovaná v červenci 2006 na pět let). Zodpovídá za veškeré provozní záležitosti, za personální zajištění úřadu a za přípravu ročního pracovního programu po konzultaci s Evropskou komisí, Evropským parlamentem a členskými státy EU.

* Bílá kniha o bezpečnosti potravin, Evropská komise, leden 2000

Vědecký výbor a vědecké komise úřadu EFSA provádějí v rámci úřadu EFSA odborné posuzování rizik. Jsou složeny z vysoce kvalifikovaných odborníků na posuzování rizik z celé Evropy, se širokou škálou příslušných odborností. Všichni členové jsou jmenováni v otevřeném výběrovém řízení na základě prokázaných vysokých odborných kvalit, včetně zkušeností s posuzováním rizik, a na základě odborného přezkoumání jejich vědecké práce a publikací. Jmenování provádí správní rada na tříleté období, které může být obnoveno.

Vědecký výbor připravuje odborné poradenství v oblasti nových a harmonizovaných přístupů pro posuzování rizik potravin a krmiv a poskytuje strategické poradenství výkonnému řediteli. Podporuje práci vědeckých komisí úřadu EFSA v oblasti odborných záležitostí horizontální povahy a rovněž připravuje poradenství v oblasti vědecké spolupráce a vytváření sítí s vědeckými odborníky a výzkumnými organizacemi na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Vědecký výbor je tvořen předsedy všech vědeckých komisí a šesti nezávislými vědeckými pracovníky.

Vědecké komise úřadu EFSA provádějí posouzení rizik ve svých příslušných specializovaných oblastech, jimiž jsou:

- **Zdraví a dobré životní podmínky zvířat** (AHAW)
- **Potravinářské přídatné látky a zdroje živin přidávané do potravin** (ANS)
- **Biologická nebezpečí** (BIOHAZ), včetně rizik spojených s BSE/TSE
- **Materiály ve styku s potravinami, enzymy, látky určené k aromatizaci a pomocné látky** (CEF)
- **Kontaminující látky v potravinovém řetězci** (CONTAM)
- **Přísady a produkty nebo látky používané v krmivech pro zvířata** (FEEDAP)
- **Geneticky modifikované organismy** (GMO)
- **Dietetické výrobky, výživa a alergie** (NDA)
- **Přípravky na ochranu rostlin a rezidua přípravků na ochranu rostlin** (PPR)
- **Zdraví rostlin** (PLH)

Vědecké komise pravidelně zřizují pracovní skupiny, jichž se účastní externí vědečtí pracovníci s příslušnou odborností a které se zabývají konkrétními problémy a pomáhají předkládat odborná stanoviska.

Odborníky z vědeckého výboru a z vědeckých komisí úřadu EFSA podporují **vlastní odborní zaměstnanci** úřadu EFSA v **ředitelství pro posuzování rizik**. **Ředitelství pro vědeckou spolupráci a podporu** řídí projekty v oblasti vědecké spolupráce s členskými státy, shromažďování údajů, nových rizik a metodiky posuzování rizik. Zabývá se rovněž konkrétními riziky a zapojuje přímo odborníky z členských států do:

- **shromažďování údajů o zoonózách** – shromažďování a analýzy údajů z celé EU o nemocích zvířat, které mohou být přenosné na člověka (známých jako zoonózy),
- **odborného přezkoumání hodnocení rizika pesticidů** – přezkoumání bezpečnosti všech aktivních látek používaných v pesticidech na úrovni EU.

EFSA ve stručném přehledu

- Více než **1200** externích vědeckých odborníků
- Téměř **1000** přijatých vědeckých stanovisek
- Více než **400** zaměstnanců
- Síť poradního sboru: **27** členských států plus Evropská komise a **3** země jako pozorovatelé.

SPRÁVNÍ RADA

VĚDECKÝ VÝBOR
A PORADNÍ SBOR

KANCELÁŘ
VÝKONNEHO ŘEDITELE
A SPRÁVNÍ RADY

VÝKONNÝ ŘEDITEL
Catherine Geslain-Lanéelle

STRATEGIE A PERSPEKTIVA

INTERNÍ AUDIT

ŘÍZENÍ KVALITY

ADMINISTRATIVA

HODNOCENÍ RIZIK

VĚDECKÁ SPOLUPRÁCE A PODPORA

KOMUNIKACE

ÚČTY

OCHRANA DAT

ZDRAVÍ A DOBRÉ
ŽIVOTNÍ PODMÍNKY
ZVÍŘAT (AHAW)

DOPLŇKOVÉ LÁTKY
KRMIV (FEEDAP)

VĚDECKÁ
SPOLUPRÁCE
(SCO)

METODOLOGIE
HODNOCENÍ
(AMU)

TISKOVÁ KANCELÁŘ

STYK S
VĚŘEJNOSTÍ
(PIE)

FINANCE

INFORMAČNÍ
TECHNOLOGIE
A PROVOZ

POTRAVINÁŘSKÉ
PŘÍDATNÉ LÁTKY A
ZDROJE ŽIVIN (ANS)

GENETICKY
MODIFIKOVANÉ
ORGANISMY (GMO)

NOVÁ RIZIKA
(EMRISK)

SBĚR DAT A
HODNOCENÍ RIZIK
(DATEX)

SIT

LIDSKÉ
ZDROJE

PRÁVNÍ
ODDĚLENÍ

BIOLOGICKÁ RIZIKA
(BIOHAZ)

VÝŽIVA
(NDA)

PESTICIDY
(PRAPeR)

ZOONÓZY
(Sběr dat)

MATERIÁLY PŘÍCHÁZEJÍCÍ
DO STYKU S POTRAVINAMI,
ENZYMY, LÁTKY URČENÉ
K AROMATIZACI (CEF)

ZDRAVÍ ROSTLIN
HEALTH (PLH)

KONTAMINUJÍCÍ
LÁTKY
(CONTAM)

PŘÍPRAVKY NA
OCHRANU ROSTLIN
(PPR)

Čím se zabýváme

Hlavní činností úřadu EFSA je posuzovat veškerá rizika spojená s potravinovým řetězcem a informovat o nich. Vzhledem k tomu, že poradenství EFSA napomáhá při vytváření politik a při rozhodování manažerů rizik, představuje velká část práce úřadu EFSA reakci na konkrétní žádosti o odborné poradenství. Požadavky přicházejí zejména z Evropské komise, ale jsou úřadu předávány i prostřednictvím Evropského parlamentu a členských států EU.

Poradenství úřadu EFSA se tedy často týká procesů řízení rizik a tvorby politik. Může zahrnovat postup přijímání nebo revize právních předpisů v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv na úrovni EU, kdy se rozhoduje, zda schválit regulované látky jako pesticidy a potravinářské přídatné látky, nebo kdy se tvoří nové politiky, např. v oblasti výživy. Úřad EFSA není zapojen do těchto řídicích procesů, ale jeho nezávislé poradenství jim dává pevný vědecký základ.

Vědecké komise byly zřízeny v květnu 2003 a poskytly téměř 1000 odborných stanovisek k široké škále rizikových záležitostí, které zahrnují bovinní spongiformní encefalopatii (BSE) a přenosnou spongiformní encefalopatii (TSE), potravinářské přídatné látky jako aspartam, alergenní potravinové přísady, genetiky modifikované organismy (GMO), znečišťující látky v potravinovém řetězci, pesticidy a otázky zdraví zvířat, včetně ptačí chřipky.

Úřad EFSA rovněž provádí vědeckou práci z vlastní iniciativy, např. poradenství ohledně původu a výskytu katarální horečky ovcí – virového onemocnění přežvýkavců, které se poprvé rozšířilo do severní Evropy v roce 2006 – abychom lépe pochopili, jak se virus vyvíjí a šíří. Práce úřadu EFSA zahrnuje vytváření harmonizovaného přístupu k porovnávání rizik, která přinášejí látky, jež mohou způsobit rakovinu, a pokynů pro posuzování bezpečnosti rostlinných látek, potravinových doplňků vyrobených z rostlin, řas, hub nebo lišejníků, jako je ženšen, které jsou v EU jako potravinové doplňky velmi rozšířeny.

Úřad hraje důležitou úlohu při shromažďování a analyzování vědeckých údajů, aby bylo zajištěno, že posuzování rizik na úrovni EU je podloženo co nejúplnějšími dostupnými odbornými informacemi. Spolupracuje přitom s členskými státy EU na shromažďování, sdílení a analyzování údajů na úrovni EU. Práce úřadu EFSA v této oblasti zahrnuje základní studii o rozšíření salmonely v hejnech nosnic v EU a evropskou souhrnnou zprávu o zoonózách. Úřad EFSA rovněž spolupracuje s členskými státy na vytvoření databáze komplexních údajů na úrovni EU, obsahujících např. údaje o potravinách, o spotřebě potravin a vystavení spotřebitelů látkám nalezeným v potravinách a krmivech.

Jak pracujeme

Metodou práce úřadu EFSA jsou otevřené konzultace s mnoha zúčastněnými stranami a aktivní usilování o jejich příspěvek k práci a činnostem EFSA. Úřad EFSA rovněž úzce spolupracuje s vnitrostátními úřady pro bezpečnost potravin po celé EU i s Evropskou komisí, Evropským parlamentem a dalšími orgány EU a mezinárodními organizacemi působícími v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv.

Klíčové hodnoty

Veškeré činnosti úřadu EFSA vycházejí ze souboru klíčových hodnot, které jsou podstatné pro stanovení provozních zásad úřadu:

Vynikající odborné kvality

Vedle vynikajících vědeckých kvalit odborníků pracujících pro úřad uplatňuje EFSA striktně také vysoká odborná kritéria na svou práci v oblasti posuzování rizik a zabezpečuje, aby ve stanoviscích úřadu byly zohledněny nejnovější odborné znalosti a postupy.

Nezávislost

Úřad uplatňuje soubor mnoha vnitřních mechanismů na zachování nezávislosti své vědecké práce. Od všech odborníků se požaduje, aby podepsali závazek nezávislosti a roční prohlášení o zájmech, která jsou zveřejněna na internetové stránce EFSA. V nedávné době úřad EFSA dále upevnil svou nezávislost posílením politiky týkající se těchto prohlášení. Společně s konkrétní metodologií pro mechanismus tvorby prohlášení přinesou tato opatření do celého procesu ještě větší soudržnost, transparentnost a srozumitelnost.

Odborná stanoviska úřadu EFSA jsou podložena kolektivním rozhodováním, při němž si jsou všichni členové vědecké komise rovni, což posiluje nestrannost a vyváženost závěrů úřadu EFSA.

Otevřenost a transparentnost

Úřad EFSA na své internetové stránce průběžně zveřejňuje svá odborná stanoviska, programy zasedání a zápisy z nich a další důležité dokumenty. Rovněž na své internetové stránce oznamuje důležitá zasedání a jiné události s cílem maximalizovat transparentnost.

Úřad EFSA naslouchá názorům zvenčí, zejména názorům svých zúčastněných stran. Na práci úřadu EFSA má velký zájem mnoho skupin zúčastněných stran, od potravinářského průmyslu po ekologická a spotřebitelská sdružení. EFSA aktivně usiluje o jejich přispění a vyměňuje si s nimi názory, zejména prostřednictvím své konzultační platformy pro zúčastněné strany, odborných setkání a výročního kolokvia zúčastněných stran. Úřad EFSA provádí konzultace i s externisty formou otevřených konzultací na internetové stránce úřadu EFSA, osobních setkání a vícestranných diskusí na vědeckých konferencích a seminářích.

Úřad EFSA dosud zahájil veřejné konzultace o takových otázkách, jako jsou pokyny, které EFSA poskytuje pro posuzování rizik geneticky modifikovaných organismů, metodika posuzování rizik BSE v různých zemích a přístup k posuzování rizik přídatných látek používaných v krmivech z hlediska životního prostředí.

Schopnost reagovat na podněty

Cílem úřadu EFSA je stát se vnímavým a spolehlivým zdrojem podpory pro ty, kdo přijímají rozhodnutí a vyžadují úplné, aktuální a včasné odborné informace, jež jsou základem politik a rozhodnutí. V souladu s tím stanoví úřad EFSA priority své práce a v roce 2008 prokázal svou schopnost rychle reagovat například poskytnutím informací o rizicích melaminu v čínských mléčných výrobcích pro veřejné zdraví a o dioxinech ve vepřovém z Irska.

Spolupráce s členskými státy EU

Poradní sbor EFSA spojuje úřad EFSA s vnitrostátními orgány pro bezpečnost potravin ve všech 27 členských státech. Členové sboru zastupují všechny vnitrostátní orgány zodpovědné za posuzování rizika v EU (včetně pozorovatelů z Norska, Islandu, Švýcarska a Evropské komise). Sboru předsedá výkonný ředitel úřadu EFSA.

Sbor je ústředním bodem přístupu úřadu EFSA k posuzování rizik v Evropě založeného na spolupráci. Jeho prostřednictvím mohou úřad EFSA a členské státy spojit síly a věnovat se otázkám posuzování rizik a informacím o nich na celoevropské úrovni. Úřad EFSA rovněž využívá sbor ke konzultacím s členskými státy o odborných záležitostech a o svém pracovním programu a k co nejrychlejšímu určení nových rizik a k jejich řešení. Zatímco poradní sbor EFSA se soustředí na strategické otázky spojené se spoluprací a vytvářením sítě, národní kontaktní místa pomáhají svým členům poradního sboru při vytváření dobře fungující sítě v členských státech, například za účelem výměny odborných informací a poskytování poradenství a podpory úřadu EFSA při různých odborných činnostech.

Informace o riziku

Cílem úřadu EFSA je poskytovat odpovídající, soudržné, přesné a aktuální informace o bezpečnosti potravin a krmiv na základě svých odborných zjištění všem zúčastněným stranám. Úřad EFSA tak činí prostřednictvím:

- analýzy vnímání rizik spojených s potravinami mezi veřejností,
- vysvětlování rizik a jejich zasazením do souvislostí,
- spolupráce s hlavními aktéry, zejména vnitrostátními orgány, zúčastněnými stranami a médii na vytváření zpráv uzpůsobených potřebám různého publika,
- zajišťování soudržnosti koordinováním informací s dalšími orgány pro posuzování rizik a manažery rizik, jako je Evropská komise a členské státy EU.

EFSA koordinuje svou informační činnost s vedoucími pracovníky informačních oddělení vnitrostátních orgánů pro bezpečnost potravin a využívá jejich informací prostřednictvím pracovní skupiny pro komunikaci poradního sboru. Kromě toho zřídil úřad EFSA poradní skupinu pro informace o rizicích, v níž jsou zastoupeni odborníci z různých oborů a která poskytuje poradenství výkonnému řediteli.

Rámec analýzy rizik

Zdroj: WHO/FAO

Výhled do budoucnosti

Úřad bude nadále pracovat otevřeně a transparentně, poskytovat aktuální nestranné odborné informace na nejvyšší úrovni a poskytovat podporu při tvorbě politik a přijímání rozhodnutí na straně evropských manažerů rizik.

V roce 2008 správní rada přijala strategický plán na období 2009 – 2013. Tento plán určuje, jak bude úřad EFSA maximalizovat užitek z odborných znalostí a zkušeností, které má v Evropě k dispozici, a posilovat svůj integrovaný přístup k hodnocení rizik při poskytování relevantních a nejnovějších odborných informací osobám s rozhodovací pravomocí.

Bylo stanoveno šest hlavních prioritních oblastí:

1. poskytovat integrovaný přístup při poskytování odborných informací („z pole na talíř“),
2. zajišťovat včasná, vysoce kvalitní hodnocení výrobků, látek a reklamaci na základě zplnomocnění zákonných orgánů,
3. shromažďovat, rozšiřovat a analyzovat data v oblastech, jež jsou ve sféře pravomocí EFSA,
4. zajistit plnohodnotnou úlohu úřadu EFSA při hodnocení rizik v Evropě a mimo Evropu,
5. posílit důvěru v úřad EFSA a v systém bezpečnosti potravin EU,
6. zajistit schopnost EFSA reagovat na podněty a účinnost a efektivitu práce EFSA.

Cíle stanovené ve strategickém plánu budou pro úřad EFSA vodítkem v následujících letech. Strategický plán má být živým, dynamickým dokumentem, který bude pravidelně aktualizován. To úřadu EFSA umožní i nadále se zabývat tématy 21. století s ohledem na potravinový řetězec, včetně nových rizik, vyvíjejících se odborných přístupů a nových technologií, a zachovat si přitom obezřetnost a reagovat na stávající a nová rizika.

Cílem úřadu EFSA je stát se celosvětově uznávaným evropským referenčním orgánem pro posuzování rizik v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, výživy, ochrany rostlin a zdraví rostlin.

